

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра української мови

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОГО СИНТАКСИСУ»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Українська мова і література»

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.01 Українська мова і література

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1
від 29 серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	«Актуальні проблеми українського синтаксису»
Викладач	Барчук Володимир Михайлович
Контактний телефон викладача	+380342 596008
E-mail викладача	volodymyr.barchuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредитів ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Курс „Актуальні проблеми українського синтаксису” покликаний представити новітній погляд на систему і структуру синтаксичних одиниць на рівні сполучень слів, відмінний від концепцій традиційної граматики. На тлі визначення системних критеріїв типології синтаксичних одиниць запропоновано альтернативну класифікацію сурядних, підрядних та дворядних сполучень слів.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета курсу: Метою викладання навчальної дисципліни “Актуальні проблеми українського синтаксису” є ознайомлення із суперечливими питаннями граматики у традиційному викладі. Дисципліна має навчити студента оцінювати теоретичні засади інтерпретації мовних явищ у зв’язку із об’єктом аналізу, мовними фактами на принципах системності, єдності методології, логічності, послідовності. Курс пропонує авторську позицію низки граматичних категорій та одиниць; курс передбачає поглиблене вивчення питань синтаксису сполучень слів на основі сучасних наукових підходів.</p> <p>Цілі курсу:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дати знання з ключових проблем синтаксису простого речення; ознайомитися із системою синтаксичних одиниць рівня сполучень слів. - опрацювати ключові підходи до визначення і типології базових синтаксичних одиниць-сполучень слів. - засвоїти систему синтаксичних одиниць рівня сполучень слів та їх типологію. - уміти обґрунтувати класифікацію традиційної та функціональної граматики сполучень слів. 	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p><u>Інтегральна компетентність.</u></p> <p>Здатність розв’язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики та літературного краєзнавства) у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов</p> <p><u>Загальні компетентності:</u></p> <p>2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової</p>	

активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

13. Здатність проведення дослідження на належному рівні.

Фахові компетентності:

1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії української мови.

7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації).

10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

Програмні результати навчання:

2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію української мови і літератури, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та / або навчання.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	18 год.
практичні заняття	20 год.
самостійна робота	52 год.

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
восьмий	035 Філологія	четвертий	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість годин		
	лекції	пр.заняття	сам.роб.
Тема 1. Синтаксис як розділ граматики. Загальносинтаксичні та загальнограматичні категорії. Синтаксичні зв'язки та семантико-синтаксичні відношення.	2	2	6
Тема 2. . Основні аспекти аналізу синтаксичних одиниць. Рівень сполучень слів.	2	2	6
Тема 3. Сурядні сполучення слів. Історія вивчення сурядних сполучень. Категоріальне значення сурядних сполучень. Проблема однорідних присудків.	2	2	6
Тема 4. Форми зв'язку у сурядних сполученнях слів: співвіднесення і кореляція. Модель та схема аналізу сурядних сполучень	2	2	4
Тема 5. Підрядне сполучення слів. Проблема частин мови у світлі синтаксису словосполучень.	2	2	6
Тема 6. Семантико-синтаксичні відношення словосполучень. Типи зв'язку у словосполученнях. Поняття транспозиції.	2	2	6
Тема 7. Дворядне сполучення слів (речення). Модель речення. Типологія речень.	2	2	6
Тема 8. Загальна характеристика типів двоскладних та односкладних речень	2	2	6
Тема 9. Прислівні поширювачі й детермінанти у структурі простого речення..	2	4	6
Загальна кількість годин за восьмий семестр	18	20	52
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу відповідає критеріям оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти в університеті. Залікова оцінка визначена результатами роботи на практичних заняттях (максимум 80 балів, в т.ч. контрольна робота 40 балів). Самостійна робота 20 балів. Загальна максимальна кількість балів залікової оцінки становить 100 балів, мінімальна позитивна оцінка 50 балів.		
Вимоги до письмових робіт	Письмова контрольна робота складається з трьох питань теоретико-практичного характеру: терміни написання роботи – 5 практичне заняття, залікової роботи – 10 практичне заняття.		
Практичні заняття	Опрацювання програмових питань зі всіх тем курсу. Форма: усне повідомлення, дискусія, аналіз першоджерел, виконання практичних завдань.		
Підсумковий контроль	Форма контролю: залік. ·		
7. Політика навчальної дисципліни			

Письмові роботи. Письмові роботи виконують здобувачі освіти, які навчаються за загальним графіком, відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника», та індивідуальним графіком, відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>. Форму письмового виконання роботи втілено на практичних, індивідуальних заняттях, під час написання контрольної, самостійної роботи чи виконання індивідуального завдання.

Академічна доброчесність. У «Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» встановлені загальні морально-етичні принципи та правила поведінки, яких мають дотримуватися всі учасники навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримувати принципу академічної доброчесності та у всій своїй навчальній та викладацькій діяльності зобов'язані діяти порядно, доброчесно. <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає «Комісія з питань етики та академічної доброчесності» при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі. <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

Відвідування занять. Урегульовано «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>. У разі пропуску занять здобувачі освіти повинні відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання вхідного, поточного, підсумкового контролю.

Неформальна освіта. Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника». <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra та ін.

8. Рекомендована література

Барчук В.М. До проблеми типології односкладних речень // Обрії. – Івано-Франківськ, 2000.

Барчук В. Словотвірні особливості девербативів і валентна структура субстантивних синтаксем. Актуальні проблеми українського словотвору. – Івано-Франківськ, 2002. – С. 233-240.

Барчук В. Сурядність: типологічний аспект. Мовознавство. – 2015. – № 5. – С. 13-20.

Барчук В. Про два різновиди гіпотаксису. Граматичний простір сучасної лінгвоукраїністики. Київ: Вид. дім Дмитра Бураго, 2019. С. 165-172.

Вихованець І. Синтаксичний словник службових слів української мови / І. Вихованець // Мовознавство: матеріали 5-го конгресу Міжнародної асоціації українців : зб. наук. статей. – Чернівці, 2008. – С. 244–250.

Глущенко В. А. Граматика. Морфологія і синтаксис / В. А. Глущенко // Мова як система : навч. посібник / відп. ред. В. А. Глущенко. – К., 2011. – С. 80–101.

Гнаткович Т. Використання тестових технологій під час вивчення синтаксису простого і складного речень / Т. Гнаткович // Українська мова і література в школі. – 2008. – № 6. – С. 15–20.

Горпинич В. Генітивні речення в українській мові / В. Горпинич // Українська мова. – 2009. – № 3. – С. 3–9.

Грипас О. Новітній синтаксис в аспекті предикатно-аргументної теорії / О. Грипас

// Українська мова й література в сучасній школі. – 2012. – № 5. – С. 11–13.

Грищенко А. Додаток: засади парадигматично-синтагматичного функціонування (синтаксичний нарис) / А. Грищенко // Українська мова. – 2011. – № 3. – С. 19–28.

Грищенко А.П. Прикметник у функції головного компонента у словосполученні // Синтаксис словосполучення і простого речення – К.: Наукова думка, 1975.-С.170-185.

Гузенко С. В. Синтаксис рекламного дискурсу : автореферат дис. ... канд. філолог. наук. Спец. 10.02.01 – українська мова / С. В. Гузенко. – К., 2010. – 20 с.

Гуйванюк Н. «Мовна картина світу» українців засобами синтаксису / Н. Гуйванюк // Мовознавство: матеріали 5-го конгресу Міжнародної асоціації українців : зб. наук. статей. – Чернівці, 2008. – С. 382–388.

Гуйванюк Н. Синтаксичні експресеми з антиципацією : [експресивність синтаксичних одиниць] / Н. Гуйванюк // Лінгвостилістика: об'єкт – стиль, мета – оцінка : зб. наук. праць. – К., 2007. – С. 84–92.

Єрмоленко С. Синергетика на заняттях із синтаксису у ВНЗ / С. Єрмоленко // Українська мова і література в школі. – 2006. – № 3. – С. 49–54.

Загнітко А. Доцентрово-відцентрові тенденції в сучасній термінології синтаксису / А. Загнітко // Українська термінологія і сучасність : зб. наук. праць / відп. ред. Л. О. Симоненко. – К., 2007. – Вип. VII. – С. 12–18.

Загнітко А. Українські синтаксичні інновації: структурні і функціональні різновиди / А. Загнітко // Мовознавство: матеріали 5-го конгресу Міжнародної асоціації українців : зб. наук. статей. – Чернівці, 2008. – С. 250–256.

Ільїна Н. О. Поглиблення і систематизація знань та відомостей із синтаксису, пунктуації та стилістики / Н. О. Ільїна // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2012. – № 13. – С. 18–21.

Кадомцева Я.О. Українська мова: Синтаксис простого речення. – К.: Вища школа, 1985.

Коломійцева В. Явище плеоназму в українському синтаксисі / В. Коломійцева // Українська мова. – 2009. – № 1. – С. 33-40.

Матвіяс І. Особливості синтаксису в західноукраїнському варіанті літературної мови / І. Матвіяс // Українська мова. – 2011. – № 3. – С. 52–56.

Мудрак Я. Обрії сучасної синтаксичної традиції / Я. Мудрак // Етнос і культура : часопис. – Івано-Франківськ, 2010. – № 6–7. – С. 206–209.

Савицький М. П. Український синтаксис з погляду діахронічної типології / М. П. Савицький // Мовознавство. – 2006. – № 2–3. – С. 45–50.

Слинько І.І., Гуйванюк Н.В., Кобилянська М.Ф. Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання. Київ: Вища школа. 1994. 670 с.

Христіанінова Р. Складнопідрядні речення, побудовані з використанням техніки «підрядного приєднання» / Р. Христіанінова // Українська мова. – 2009. – № 1. – С. 3–14.

Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови. Київ. 2010. 408 с

Януш Я. В. Синтаксис / Я. В. Януш // Сучасна українська мова: курс лекцій у 2 ч. : навч. посібник / Я. В. Януш. – К., 2005. – С. 291–441.

Володимир Барчук